

Zo ging dat ...

... in Donk in 1865: een reglement op het weiden in de Vroente

De Donkse gemeentevroente is een grasland in het noorden van de gemeente. Het gebied ligt in de vallei van de Demer en de Herk, en kreeg in de loop der tijden steeds meer met overstromingen te maken. Tijdens het ancien régime had het gebied een ambigu statuut: de gemeente mocht deze graslanden jaarlijks verpachten, maar moest daarvoor eerst de toelating van de abt van Sint-Truiden vragen. Die toelating werd ook altijd gegeven, en voor zover bekend zonder dat daar iets tegenover moest staan. Toen de bestuurders van Donk het in 1767 echter waagden om de vroente te verpachten zonder voorafgaandelijk de toestemming van de abt gevraagd te hebben, schoot de administratie van de abdij in Sint-Truiden in actie, en konden de burgemeesters van Donk en de pachters in kwestie zich aan een stevige reprimande verwachten¹.

Nadat de abdij van Sint-Truiden door de invoering van de Franse revolutionaire wetten in 1795-1796 had opgehouden te bestaan, en ook de rechten van de vroegere heren afgeschaft waren, werd de vroente zuiver eigendom van de gemeente. Of zij in de negentiende eeuw nog verpacht werd om gehooïd te worden, is ons niet bekend. Wat wel vast

staat, is dat zij gedurende minstens een deel van het jaar door de bezitters van paarden en runderen uit het dorp gebruikt mocht worden om er hun dieren op te laten grazen. Opdat niet alleen de bezitters van paarden of runderen, maar alle inwoners van Donk hun voordeel zouden kunnen doen met dit gemeentelijk bezit, werd in 1865 beslist dat bezitters van paarden en runderen die gebruik wilden maken van de Vroente, daarvoor een taks zouden moeten betalen ten voordele van de gemeentekas.

Het negentiende-eeuwse archief van Donk wordt grotendeels in het stadsarchief in Herk-de-Stad bewaard, maar een klein deel ervan is in het Rijksarchief te Hasselt terug te vinden. Dat deel bevat onder meer een afschrift van dit reglement, dat werd vastgesteld door de gemeenteraad op 6 april 1865, en van de goedkeuring ervan door de bestendige deputatie van de provincieraad van 9 juni van dat jaar.

Het *reglement de gemeentevroente van Donk* bepaalt dat wie zijn dieren nog op de vroente wil laten grazen, dat op voorhand ten gemeentehuize moet melden *op den dag door het gemeentebestuur daarvoor bepaald* (art. 1 en 2). Om een

¹ Rijksarchief Hasselt, *Archief van de gemeente Donk*, voorlopig nummer 1.

HERK-DE-S

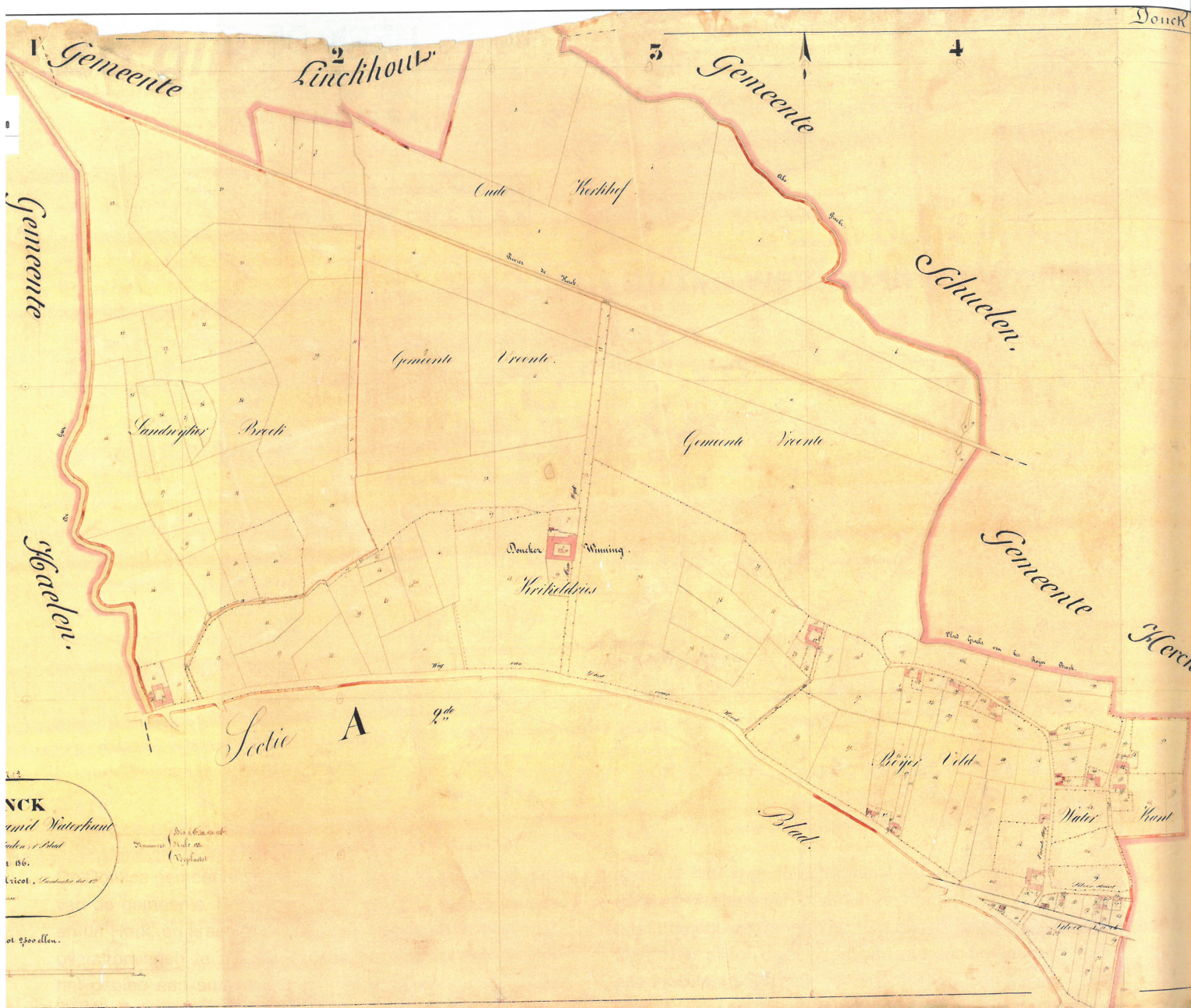
Deel van Herk-de-Stad
K.B. 23.3.1970 wordt

Gaat naar Schulen 1e Afd.
K.B. 23.3.1970 wordt sectie D

Kadasterplan van
Donk, 1828

paard of veulen op de vroente te laten lopen, moest 12 frank betaald worden, voor een koe 6 frank, en wie zijn vaars een seizoen lang op de vroente wilde weiden moest 5 frank betalen (art. 3). Wie onverhoopt dit reglement zou negeren en dieren op de vroente laten lopen zonder de taks betaald te hebben, zou bestraft worden met een boete van 15 frank per dier, en alsnog de voor dat paard of rund voorziene taks moeten voldoen (art. 5). Het was overigens zo dat enkel inwoners van Donk hun dieren, en uitsluitend hun eigen dieren, op de vroente mochten laten lopen. Wie er op betrupt zou worden dat hij beesten van mensen van buiten de gemeente op de Donkse vroente laat weiden, mocht zich verwachten aan een boete van 15 frank (art. 6).

lijke ziekte, moesten dezelve op het eerste verzoek van het gemeentebestuur daarvan af houden (art. 7). Voor paarden gold bovendien dat zij, op een boete van 5 frank, aan de achterpoten geen hoefijzers mochten dragen (art. 4). Wellicht wilde men voorkomen dat het natte grasland door die ijzers beschadigd werd. Tot slot werd vastgelegd dat het mest dat op de vroente viel, de vroente ten goede moest komen en dat niet uit de weggehaald mocht worden. Hetzelfde gold overigens voor zand, dat ook niet uit de vroente weggehaald mocht worden (art. 8).

Reglement der gemeentevroente van Donck
Art. 1. Alle eigenaars van beesten welke dezelve op de ge-

meentevroente verlangen te laten weiden, moeten alvorens hunne beesten komen aangeven op het gemeentehuis alhier, op den dag door het gemeentebestuur daarvoor bepaald.

Art. 2. Na den bepaalden tijd voor de aangifte zullen er hoegenaamd geene beesten meer aangenomen worden.

Art. 3. Den bepaalden cyns voor het weiden der beesten op de gemeentevroente is bepaald als volgt: voor een peerd of veulen 12 franken, voor eene melkkoei 6 franken en voor eene veers 5 franken.

Art. 4. De paarden zullen vanagteren geene yzers mogen dragen, en zulks op eene boete van 5 franken, te betalen door den eigenaar van ieder peerd.

Art. 5. Alle diegene dewelke zouden bevonden worden beesten op de gemeentevroente te laten weiden, zonder aangegeven te zijn, zullen gestraft worden met eene boete van 15 franken voor ieder beest en daarenboven den cyns van het loopende jaar.

Art. 6. Diegene die zouden bevonden worden beesten aangenomen te hebben van personen in andere gemeentens woonende, om op de gemeentevroente te weiden, zullen gestraft worden met eene boete van 15 franken.

Art. 7. Indien er mogten beesten op de gemeentevroente gevonden worden die zouden aangedaan zijn van eene besmettelijke ziekte, zoo zullen de eigenaars daarvan gehouden zijn dezelve op het eerste verzoek van het gemeentebestuur daarvan af te houden.

Art. 8. Het is ten allen tyde verboden van zand of mest uit de gemeentevroente te halen, en zullen de daaraan pligtig bevondene gestraft worden met eene boete van 5 franken boven alle kosten.

Gedaan te Donck den 6 april 1865.

[Getekend:] J. De Corswarem, J.L. Leenaers, J. Gysens, L. Hardy, M. Hardy.

De secretaris

[Getekend:] J. Brants

Gezien en goedgekeurd door de Bestendige Deputatie, Hasselt den 9 Juny 1865

De Bestendige Deputatie

[Getekend:] G. t'Serclaes

Vanwege de deputatie,

De provinciale griffier,

[Getekend:] J. Bovy

Voor eensluidend afschrift

De secretaris

[Getekend:] Brants

De burgemeester

[Getekend:] J.L. Leenaers

Rombout Nijssen

Dag van de trage weg op 15 en 16 oktober

Op de Dag van de Trage Weg ijveren in heel België mensen voor het behoud en een beter beheer van trage wegen. Het is belangrijk om dit uniek patrimonium te beschermen. Veel van deze wegen zijn eeuwenoude verbindingen. Ze zijn de dragers van de lokale geschiedenis, vertellen een verhaal of legende. Je kan hen helpen beschermen door op 15 of 16 oktober een activiteit te organiseren op of rond trage wegen.

Langs trage wegen kan je de mooiste wandelingen uitstippelen. En ze laten je toe in alle rust de natuur en het landschap veilig te ontdekken. Trage wegen kunnen op hun beurt niet zonder hun gebruikers: wandelaars, fietsers, ruiters, spelende kinderen enzovoort.

Heel wat initiatiefnemers organiseren hun actie voor de Dag van de Trage Weg rond een stukje lokale geschiedenis. Want vaak zijn trage wegen oude heerbanen, holle wegen, kerkwegels... die elk op hun manier ook vandaag nog door het landschap kronkelen en verhalen van vroeger in zich dragen. Om de geschiedenis van een streek te bewaren dienen dus ook deze wegen beschermt te worden en van tijd tot tijd extra aandacht te krijgen.

Heb je als heemkundige kring of lokale erfgoedvereniging inspiratie nodig om een activiteit in elkaar te boksen? Neem dan ook eens een kijkje

in het artikel dat hierover vorig jaar verscheen in Bladwijzer. Je vindt er onder meer tips over het terugvinden van trage wegen op kaarten en enkele voorbeelden en insteken voor erfgoedactiviteiten.

Voor meer informatie in verband met de Dag van de Trage Weg kan je terecht op www.dagvandetrageweg.be

